

*Назаренко Т. Г.,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка відділу
навчання географії та економіки
Інституту педагогіки НАПН України
geohim@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ЗНАНЬ ЗАСОБАМИ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Туристична освіта – це галузь навчання, яка зосереджена на формуванні навичок, знань та компетентностей, пов'язаних з управлінням та наданням послуг рекреаційного туризму. Вона включає в себе вивчення принципів, практики та політики туризму, а також управління рекреаційними об'єктами, пам'ятками та подіями [1, с. 78].

Туризм як соціально-економічне явище є об'єктом вивчення багатьох наук: економіка, географія, краєзнавство, історія, екологія, право, політика, медицина, психологія та соціологія, культурологія тощо. Кожна з наук додає певні чинники в сферу туризму, створюючи новий науковий напрям туризмознавства – туризмологію. Узагальнюючи сказане, робимо висновок про те, що вивчення туризму може відбуватися за галузевим або проблемним принципом. Саме проблемний принцип, за визначенням О. Любіцевої, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка, покладений у формування нового наукового напрямку туризмології, де комплексне дослідження туризму стає міждисциплінарним завданням [3, с.38].

Вперше із туризмом учні знайомляться на уроках географії в закладах загальної середньої освіти. Формування туристичних знань може стати чудовим способом допомогти учням зрозуміти важливість індустрії туризму та її вплив на різні країни та регіони, а відтак сформувати профорієнтаційне мислення при обранні майбутньої професії.

Під час вивчення географії учні дізнаються про різні регіони світу, їхні фізичні та культурні характеристики та те, як вони взаємодіють один з одним, про різні види туристичних напрямків, такі як історичні місця, природні та

культурні пам'ятки [2, с. 281]. Завдяки цим знанням учні можуть розвинути розуміння чинників, які приваблюють туристів до різних напрямків, таких як клімат, географія, культура та історія. Вони також можуть дізнатися про вплив туризму на місцеву економіку, культуру та навколишнє середовище.

На додаток до традиційного навчання в класі, шкільна географія також надаватиме учням можливість брати участь у практичному навчанні, наприклад через екскурсії до місцевих туристичних місць або участь у віртуальних турах відомими пам'ятками.

Яким же чином відбувається формування туристичних знань на уроках географії. Ось декілька порад вчителю:

1. Ознайомте учнів із поняттям туризм. Почніть із переліку наукових туристичних понять та їх різними формами, такими як відпочинок, пригодницький та екологічний та зелений туризм.

2. Досліджуйте туристичні напрямки. Заохочуйте учнів досліджувати та вивчати різні туристичні напрямки, такі як національні парки, історичні місця та культурні пам'ятки.

3. Дослідить вплив туризму. Поясніть учням про позитивний і негативний вплив туризму на довкілля, місцеві громади та економіку. Це може включати обговорення таких питань, як перенаселеність, забруднення та культурна ерозія.

4. Проаналізуйте статистику туризму. Використовуйте статистичні дані, щоб допомогти учням зрозуміти економічне значення туризму та його вплив на різні країни та регіони.

5. Плануйте проект сталого (збалансованого) туризму. Заохочуйте учнів критично мислити про те, як розробляти проекти сталого (збалансованого) туризму, які мінімізують негативні наслідки та сприяють позитивним результатам як для відвідувачів, так і для місцевих жителів.

6. Організуйте екскурсію. Екскурсія до місцевого туристичного місця чи пам'ятки, надасть учням практичний досвід і краще розуміння індустрії туризму.

Загалом, формування знань про туризм на уроках географії може стати пізнавальним і захоплюючим способом допомоги учневі в сприйнятті навколишнього світу та просторової організації, а в майбутньому в обранні видів діяльності, пов'язаних з професією [6, с.22].

Саме шкільний навчальний предмет географія вперше в учнів формує уявлення про туризм. І знайомляться вони з ним через зміст підручника, де надається інформація про туристичну сферу економіки. Зміст підручника географії для закладів загальної середньої освіти містить інформацію про природні та культурні пам'ятки різних регіонів України та світу, зокрема наводяться данні про історичні пам'ятки, музеї, парки та інші туристичні природні та культурні об'єкти [5, с. 23-24]. У підручниках також розглядається інфраструктура туризму, включаючи готелі, ресторани, транспорт та інші послуги, які обслуговують туристів. Все більш популярним в Україні стає екотуризм і підручники з географії висвітлюють і цю тему, наголошуючи на важливості збереження навколишнього середовища, сприяючи розвитку сталого(збалансованого) туризму.

Вплив туризму на навколишнє середовище, економіку та суспільство також розглядається в підручниках з географії. Це включає позитивні та негативні наслідки туризму для місцевих громад, такі як економічні вигоди, збереження культури та погіршення навколишнього середовища.

Оскільки туризм в Україні стрімко розвивається в останні роки, і країна стає все більш популярним місцем для іноземних туристів, виникає необхідність у більш ретельному вивченні туристичних особливостей і це покликана зробити в закладах загальної середньої освіти саме географія, як комплексна інтегрована наука [4, с. 115].

Події останнього року переконали нас у важливості вивчення географії як просторової науки для збереження цілісності державної території і розвитку туризму в тому числі. Інтеграція та комплексний підхід необхідний для вирішення екологічних, економічних та соціальних проблем суспільства. У наш час взаємозв'язок природи й людини особливо актуальний. Але які б не були

програмні вимоги та методичні вказівки, вони будуть здійснюватися насправді лише за умови, якщо вчитель буде досить обізнаний про сутність інтегрованих зв'язків, переконаний в необхідності їх і буде володіти практичними навичками для здійснення їх у викладацькій роботі.

Список використаних джерел

1. Абрамов В. В. Історія туризму : підручник. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. –294 с.
2. Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти. – К.: Либідь, 2004. – 738с
3. Любіцева О. О. (у співавторстві) Країни – лідери туризму. К. «Альфа-ПК», 2019. – 382
4. Мальська М.П. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 266 с.
5. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Харків. ВГ «Основа», 2016. – 112 с.: іл., табл. URL: <https://lib.iita.gov.ua/id/eprint/707431>
6. Прасул Ю. І. Картографування для потреб туризму : Бібліографічний довідник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2005. 44 с.